י אָגוּר (סי׳ לז) בְּשֵׁם מַהֲרִ״י מוֹלִין (שו״ת מהרי״ל החדשות סי׳ ב).
כ מְנָחוֹת שָׁם (לה:) וּכְבָמָה דוּכְתֵּי בְּשַׁ״ס.
ל רַמְבַּ״ם פֶּרֶק ד׳ מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין (ה״ז).
מ מְנָחוֹת ל״ו (ע״א).

ראש תְּחִלָּה, צָרִיךְ (כג) לְהַעֲבִיר עַל אוֹתָהּ הַמִּצְוָה וְיָנִיחַ שֶׁל יָד תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ שֶׁל רֹאשׁ: ז ׳יְבָרֵךְ (ו) [ו] (כד) לְהָנִיחַ בְּקָמֶץ תַּחַת הַהֵ״א, וְלֹא בְּפַתַּח וּבְדָגֵשׁ: ח ׳כָּל הַמִּצְוֹת מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עוֹבֵר לַעֲשִׂיָּתָן (פֵּרוּשׁ, קֹדֶם. ׳וַיַּעֲבֹר אֶת הַכּוּשִׁי׳ (שמואל ב׳ יח כג) פֵּרוּשׁוֹ, רָץ וְהִקְדִּים לְפָנָיו), ׳לְפִיכָךְ צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלָּה שֶׁל יָד (כה) אַחַר הֲנָחָה עַל הַקִּבֹּרֶת (כו) קֹדֶם קְשִׁירָתָם, שֶׁקְּשִׁירָתָם זוֹ הִיא עֲשִׂיָּתָן. הַגָּה: וְכֵן בְּשֶׁל רֹאשׁ (כז) קֹדֶם (ז) [ז] שֶׁמְּהַדְּקוֹ בְּרֹאשׁוֹ (טור): ט (כח) ׳אָסוּר לְהַפְסִיק (ח) (כט) בְּדִבּוּר בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, (ל) * וְאִם הִפְסִיק, מְבָרֵךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ עַל מִצְוַת תְּפִלִּין. הַגָּה: (לא) * וּלְדִידָן דְּנוֹהֲגִין לְבָרֵךְ שְׁתֵּי בְּרָכוֹת אַף אִם לֹא הִפְסִיק, צָרִיךְ (לב) לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל שֶׁל רֹאשׁ לְהָנִיחַ וְגַם (ט) עַל מִצְוַת (דברי עצמו):

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

וְאִם לֹא נִזְכַּר יְבָרֵךְ כְּשֶׁמֵּנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ לְהָנִיחַ לְבַד, עַיֵּן שָׁם: ז [ו] לְהָנִיחַ בְּקָמֶץ. עַיֵּן בָּאֵר הֵיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַלְּבוּשׁ (ס״ז) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות אות נד) לֵיתָא, דְּאַדְּרַבָּה גַּם הֵם הִכְרִיעוּ לוֹמַר בְּקָמֶץ, וְכָתַב כֵּן עַל פִּי הָעוֹלַת תָּמִיד (סק״ט) וּכְבָר הִשִּׂיג עָלָיו בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יב), וְאֵלִיָּה רַבָּה וּמוֹר וּקְצִיעָה הִסְכִּימוּ לְהַבֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב האגור) לוֹמַר בְּקָמֶץ וְכֵן כָּתַב מַהֲרָ״ם זְכוּתָא בְּהַשָּׂגַת כְּתַב יָד עַל סֵפֶר מַצַּת שִׁמּוּרִים. וְכָתַב כִּי בְּקָמֶץ מִלְּשׁוֹן (יחזקאל מד ל) ׳לְהָנִיחַ בְּרָכָה׳ אָתֵי שַׁפִּיר שֶׁפֵּרוּשׁוֹ שֶׁתִּהְיֶה נָחָה שָׁם בְּקִיּוּם וּבִקְבִיעוּת עַל יְדֵי הַקֶּשֶׁר לֹא תָּנוּד אָנֶה וָאָנָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּפַתָּח וְדָגֵשׁ שָׁרְשׁוֹ ינח שֶׁהוּא גַּם כֵּן לְשׁוֹן עֲזִיבָה. וְגַם כְּשֶׁהוּא בִּלְשׁוֹן שִׂימָה כְּגוֹן ׳וְהִנַּחְתּוֹ לִפְנֵי ה׳׳ (דברים כו י) אֵינוֹ אֶלָּא שִׂימָה גְּרֵידָא לְרֶגַע וְאַרְעַי, עַיֵּן שָׁם, וּקְצָת מִזֶּה כָּתַב גַּם כֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (שם) עַיֵּן שָׁם: ח [ז] שֶׁמְּהַדְּקוֹ. עַיֵּן בָּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּשִׁלְמֵי צִבּוּר (דיני תפילין אות ב) שֶׁצָּרִיךְ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יְהֵא נֶחְפָּז לְבָרֵךְ עַל שֶׁל יָד קֹדֶם הֲנָחָה בַּקִּבֹּרֶת, דַּהֲוָה לֵיהּ קוֹדֶם דְּקוֹדֶם. וְאַחַר הַהִדּוּק אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה הַכְּרִיכוֹת

בְּאֵר הֵיטֵב

ז (ו) לְהָנִיחַ בְּקָמֶץ. בִּלְבוּשׁ (ס״ז) וְלֶחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות) אוֹת נ״ד וּמַהֲרַ״ם דְּלוֹנְזָאנוּ חָלְקוּ עַל הַמְחַבֵּר וּסְבִירָא לְהוּ לְבָרֵךְ בְּפַתָּח: ח (ז) שֶׁמְּהַדְּקוֹ בְּרֹאשׁוֹ. הַיְנוּ גַּם כֵּן אַחַר הֲנָחָה עַל הָרֹאשׁ וְקֹדֶם הַהִדּוּק, דְּלֹא כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין הָעוֹלָם שֶׁמְּבָרְכִין קֹדֶם הֲנָחָה. בַּ״ח (ס״ו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג): ט (ח) בְּדִבּוּר. אֲפִלּוּ בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. בְּאֵר שֶׁבַע (סוטה מד. סוף ד״ה סח) וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סי׳ כו) וְעוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יג). וְכָתַב בְּסֵפֶר בִּרְכַּת אַבְרָהָם (ח״ד סי׳ קעב) לָאו דַּוְקָא דִּבּוּר אֶלָּא אֲפִלּוּ הֵנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד בְּבַיִת אֶחָד וְהָלַךְ לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ בְּבַיִת אַחֵר, אַף עַל פִּי שֶׁבִּשְׁעַת הַבְּרָכָה הָיָה דַּעְתּוֹ בְּכָךְ צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְכֵן כָּתַב שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט ס״ג), וְעוֹלַת תָּמִיד (שם) כָּתַב עָלָיו וְצָרִיךְ עִיּוּן לְמַעֲשֶׂה, עַיֵּן שָׁם. וְאִם רָמַז בְּעֵינָיו וְקוֹרֵץ בְּאֶצְבְּעוֹתָיו הָוֵי הֶפְסֵק בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן נ״ז. אִם הֵנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד, וּכְשֶׁבָּא לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ הַקְּצִיצָה בַּבָּשָׂר אַחַר שֶׁהִגִּיעַ לַאֲוִיר הָרֹאשׁ, הִפְסִיק בְּדִבּוּר, אִי אָמְרִינַן הָכָא קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהֻנְּחָה דָּמְיָא, עַיֵּן הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן מ״ב. מִי שֶׁהֵנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד וְכָרַךְ שָׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְלֹא בֵּרֵךְ וְסָח בֵּינְתַיִם, מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם, כֵּיוָן דִּבְרָכוֹת אֵינָן מְעַכְּבוֹת מִקְּרֵי שַׁפִּיר סָח בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה וּמְבָרֵךְ שְׁתַּיִם. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן קי״ט: (ט) עַל מִצְוַת. וְצָרִיךְ

בֵּאוּר הֲלָכָה

הַשֶּׁל יָד כְּדֵי שֶׁיְּקַיֵּם כָּל זְמַן שֶׁבֵּין עֵינֶיךָ יִהְיוּ שְׁתַּיִם, וַדַּי בָּזֶה:

ט * **וְאִם הִפְסִיק. פָּשׁוּט דְּבֵין אִם הַהֶפְסֵק הָיָה עַל יְדֵי דִּבּוּר אוֹ עַל יְדֵי הֶסַּח הַדַּעַת בִּלְבַד**, וְכָל שֶׁכֵּן הוּא, עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן ח׳ סָעִיף קָטָן י״ד. **וְשִׁעוּר הַהֶפְסֵק דְּעַל יְדֵי דִּבּוּר הוּא אֲפִלּוּ עַל יְדֵי תֵּבָה אַחַת**, מִמַּה שֶּׁכָּתַב הָרֹא״שׁ בְּהִלְכוֹת קְטַנּוֹת (סי׳ לג) דְּאִם עָנָה אָמֵן בֵּינְתַיִם עַל אֵיזוֹ בְּרָכָה שֶׁשָּׁמַע שֶׁצָּרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם בִּכְלָל ה׳ (סי״א) שֶׁמִּסְתַּפֵּק עַל הֶפְסֵק תֵּבָה אַחַת אוֹ שְׁתַּיִם בֵּין הַבְּרָכָה לַעֲשִׂיַּת אוֹתוֹ דָּבָר אִם הָוֵי הֶפְסֵק, וְתֵימָא שֶׁלֹּא שָׂם לִבּוֹ לְדִבְרֵי הָרֹא״שׁ אֵלּוּ. **כָּתַב הַבָּאֵר הֵיטֵב** (סק״ח) **אִם הֵנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד וּכְשֶׁבָּא לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ קֹדֶם שֶׁהִגִּיעַ הַקְּצִיצָה בַּבָּשָׂר אַחַר שֶׁהִגִּיעַ לַאֲוִיר הָרֹאשׁ, הִפְסִיק בְּדִבּוּר, אִי אָמְרִינַן קְלוּטָה כְּמִי שֶׁהֻנְּחָה דָּמְיָא לְעִנְיָן זֶה עַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת** חֵלֶק ב׳ סִימָן מ״ב. **וְעַיֵּן בָּאַרְצוֹת הַחַיִּים** (המאיר לארץ סק״נ) **שֶׁהִשִּׂיג עָלָיו בִּרְאָיָה בְּרוּרָה דְּכָל שֶׁלֹּא הִדֵּק לֹא נִגְמַר הַמִּצְוָה, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר עִקְּרֵי דִּינִים** (סי׳ ב ס״ב) בְּשֵׁם תְּפִלָּה לְדָוִד (ברכת השחר סט״ו). **עוֹד כָּתַב בְּבָאֵר הֵיטֵב** (שם) **בְּשֵׁם הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת, מִי שֶׁהֵנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד וְכָרַךְ שָׁלֹשׁ כְּרִיכוֹת הָעֶלְיוֹנוֹת וְלֹא בֵּרֵךְ וְסָח בֵּינְתַיִם, מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם**, כֵּיוָן דִּבְרָכוֹת אֵינָן מְעַכְּבוֹת מִיקְּרֵי שַׁפִּיר סָח בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה וּמְבָרֵךְ שְׁתַּיִם, **וְהִשִּׂיג עַל זֶה גַּם כֵּן הָאַרְצוֹת הַחַיִּים** (שם ס״ק סג) דְּהָא אִם לָבַשׁ טַלִּית קָטָן וְלֹא בֵּרֵךְ וְאַחַר כָּךְ לָבַשׁ הַטַּלִּית גָּדוֹל יָכוֹל לְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחַת עַל שְׁנֵיהֶם כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ [סִימָן ח׳ סָעִיף י׳], **וְהוּא הַדִּין בָּזֶה חוֹזֵר בִּרְכַּת לְהָנִיחַ גַּם אַשֶּׁל יָד הַקּוֹדֶמֶת וְאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ רַק בְּרָכָה אַחַת לְהַמְחַבֵּר, עַיֵּן שָׁם:**

* **וּלְדִידָן דְּנוֹהֲגִין וְכוּ׳. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּסָעִיף קָטָן ל״ב לְעִנְיַן מִשְׁמוּשׁ. וְדַע דְּהַגָּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר מַסִּיק בְּחִדּוּשָׁיו** [א] **דִּבְסָח יְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל שֶׁל רֹאשׁ עַל מִצְוַת וְאַחַר כָּךְ יְמַשְׁמֵשׁ בְּשֶׁל יָד וִיחַזֵּק הַקֶּשֶׁר וִיבָרֵךְ לְהָנִיחַ**, וּבָזֶה יֵצֵא יְדֵי שִׁיטַת רַשִׁ״י וְרַבֵּנוּ תָּם, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲבָל אִם הֵנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ תְּחִלָּה אוֹ שֶׁמָּצָא הַשֶּׁל יָד שֶׁנִּשְׁמַט מִמְּקוֹמוֹ, אֵין לְהָסִיר הַשֶּׁל רֹאשׁ, דְּמַאי דַּהֲוָה הֲוָה, וִימַהֵר לְהָנִיחַ שֶׁל יָד עַל מְקוֹמוֹ. וְיֵשׁ חוֹלְקִין, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה: **(כג) לְהַעֲבִיר.** כֵּיוָן (כ) דִּכְתִיב בַּקְּרָא מְפֹרָשׁ (דברים יא יח) דְּיָד קוֹדֶם, דְּמַתְחִלָּה ׳וּקְשַׁרְתֶּם׳ וַהֲדַר ׳וּלְטוֹטָפֹת׳ לְפִיכָךְ אֵין מַשְׁגִּיחִין עַל הַעֲבָרַת הַמִּצְוָה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף א׳ גַּבֵּי צִיצִית וּתְפִלִּין: ז **(כד) לְהָנִיחַ בְּקָמֶץ.** שֶׁהוּא לְשׁוֹן הֲנָחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (יחזקאל מד ל) ׳לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ׳, וְלֹא בְּפַתָּ״ח שֶׁהוּא לְשׁוֹן עֲזִיבָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית מב לג) ׳אֲחִיכֶם אֶחָד הַנִּיחוּ אִתִּי׳ [אַחֲרוֹנִים]: ח **(כה) אַחַר הֲנָחָה וְכוּ׳.** (כא) דְּקֹדֶם לָכֵן לְכַתְּחִלָּה אֵין רָאוּי לְבָרֵךְ, דַּהֲוֵי קֹדֶם דְּקֹדֶם, וְצָרִיךְ לְקָרֵב הַבְּרָכָה לַעֲשִׂיַּת הַמִּצְוָה בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר: **(כו) קֹדֶם קְשִׁירָתָן.** וּבְדִיעֲבַד (כב) יְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אַחַר כָּךְ, דְּמִצְוָה שֶׁיֵּשׁ לָהּ מֶשֶׁךְ זְמַן הוּא בִּכְלֵי יוֹמָא: **(כז) קֹדֶם שֶׁמְּהַדְּקָן.** כִּי הַהִדּוּק הוּא מִצְוַת הַקְּשִׁירָה. וְצָרִיךְ גַּם כֵּן לִזָּהֵר שֶׁיִּהְיֶה הַבְּרָכָה אַחַר שֶׁמַּנִּחִים עַל הָרֹאשׁ, (כג) לֹא כְּאוֹתָן שֶׁמְּבָרְכִין בְּעוֹדָם בְּיָדָם, דְּאִם כֵּן הָוֵי לֵיהּ קֹדֶם דְּקֹדֶם. גַּם בִּשְׁעַת בְּרָכָה שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ יֵרָאֶה (כד) שֶׁיִּהְיֶה מְכֻסֶּה רֹאשׁוֹ בְּטַלִּית וְלֹא יְבָרֵךְ בְּגִלּוּי הָרֹאשׁ: ט **(כח) אָסוּר לְהַפְסִיק.** אֲפִלּוּ בְּדִבּוּר שֶׁל מִצְוָה (כה) כְּגוֹן לְהָשִׁיב שָׁלוֹם לְרַבּוֹ וְכָל כְּהַאי גַּוְנָא, כִּי גּוֹרֵם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. וַאֲפִלּוּ לְאוֹתָן הַמַּנִּיחִין (כו) תְּפִלִּין בְּחוֹל הַמּוֹעֵד בְּלִי בְּרָכָה, אוֹ הַמַּנִּיחִין תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם אַחַר שֶׁחָלַץ תְּפִלִּין דְּרַשִׁ״י, אוֹ (כז) שֶׁחָלַץ תְּפִלִּין עַל מְנָת לְהַחֲזִירָן אַחַר כָּךְ, אֲפִלּוּ הָכִי עֲבֵרָה הִיא לְהָסִיחַ בֵּינֵיהֶן, דִּלְכַתְּחִלָּה בָּעִינַן שֶׁיִּהְיוּ סְמוּכִין וּתְכוּפִין זֶה לָזֶה דִּכְתִיב (שמות יג ט) ׳וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכָּרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ׳, שֶׁיְּהֵא הֲוָיָה אַחַת לִשְׁתֵּיהֶן: **(כט) בְּדִבּוּר.** וַאֲפִלּוּ (כח) בִּלְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ. וּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר (כט) אֲפִלּוּ לְהַפְסִיק בִּשְׁתִיקָה אִם שׁוֹהֶה הַרְבֵּה שֶׁלֹּא לְצֹרֶךְ, אֲפִלּוּ (ל) לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ. וַאֲפִלּוּ (לא) לִרְמֹז בְּעֵינָיו וְלִקְרֹץ בְּאֶצְבְּעוֹתָיו בֵּין הַתְּפִלִּין שֶׁל יָד וּבֵין הַתְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ גַּם כֵּן יֵשׁ לִזָּהֵר לְכַתְּחִלָּה. אִם הֵנִיחַ תְּפִלִּין שֶׁל יָד בְּבַיִת זֶה וּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ בְּבַיִת אַחֵר וְהָיָה דַּעְתּוֹ לָזֶה, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ח׳ סָעִיף י״ג וּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס״ק לג-לד) לְעִנְיַן טַלִּית, (לב) וְהוּא הַדִּין לְעִנְיָנֵנוּ: **(ל) וְאִם הִפְסִיק.** אֲפִלּוּ (לג) בְּשׁוֹגֵג: **(לא) וּלְדִידָן דְּנוֹהֲגִין וְכוּ׳.** כִּי הַטַּעַם שֶׁאָנוּ מְבָרְכִין שְׁתֵּי בְּרָכוֹת עַל תְּפִלִּין וְלֹא דַּי בְּבִרְכַּת לְהָנִיחַ לְבַד הוּא, שֶׁאָנוּ סוֹבְרִין דְּעִקַּר תִּקּוּן הַבְּרָכוֹת אֵלּוּ כָּךְ הָיְתָה, בִּתְחִלַּת הֲנָחָתָם תִּקְּנוּ לְבָרֵךְ לְהָנִיחַ וְקָאֵי נַמֵּי עַל שֶׁל רֹאשׁ, וּכְשֶׁמֵּנִיחַ הַשֶּׁל רֹאשׁ וּמְהַדְּקוֹ מְבָרֵךְ נַמֵּי עַל מִצְוַת, שֶׁזּוּ הִיא גְּמַר הַמִּצְוָה, הִלְכָּךְ מִמֵּילָא אִם סָח וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ גַּם לְהָנִיחַ עַל הַשֶּׁל רֹאשׁ [הָרֹא״שׁ (הלכות תפילין סי׳ יד)]: **(לב) לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ.** וְנָכוֹן (לד) שֶׁיְּמַשְׁמֵשׁ אָז בְּשֶׁל יָד לַהֲזִיזוֹ מִמְּקוֹמוֹ וִיחַזֵּק הַקֶּשֶׁר, וּבָזֶה תַּחֲזֹר בִּרְכַּת לְהָנִיחַ גַּם עַל הַשֶּׁל יָד וְדוֹמֶה כְּאִלּוּ הֵנִיחַ עַתָּה הַשֶּׁל יָד וְהַשֶּׁל רֹאשׁ תְּכוּפִים זֶה לָזֶה, (לה) וְאִם בֵּרַךְ בְּלֹא מִשְׁמוּשׁ,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (כ) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יא): ח (כא) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יב): (כב) פְּרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יב): (כג) בַּ״ח (ס״ו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יג): (כד) פְּרִי מְגָדִים (שם): ט (כה) רַמְבַּ״ם (תפילין פ״ד ה״ו): (כו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד): (כז) אַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״ט): (כח) בְּאֵר שֶׁבַע (סוטה מד. ד״ה סח) וּפָשׁוּט: (כט) פְּרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ד): (ל) דִּבְהֶסַּח הַדַּעַת לְכֻלֵּי עָלְמָא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ: (לא) אַרְצוֹת הַחַיִּים (שם) בְּשֵׁם הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח״א סי׳ נז): (לב) אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יד) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (שם): (לג) פָּשׁוּט: (לד) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו), וְעַיֵּן בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ ס״ק נז) שֶׁהֶאֱרִיךְ וְחִזֵּק שִׁיטַת הָרַזָ״ה (המאור ר״ה יב.): (לה) פְּרִי מְגָדִים (שם) וְאַרְצוֹת הַחַיִּים (לב הארץ ס״ט):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו״ע הרב (סכ״ג) מבואר שיברך תחילה ׳להניח׳.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

א (לג) [ג]אִם סָח (י) לְצָרְכָּךְ תְּפִלִּין (לד) אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ. * [ס]אִם שָׁמַע קַדִּישׁ אוֹ קְדֻשָּׁה בֵּין תְּפִלָּה שֶׁל יָד לִתְפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ, (לה) [א]לֹא יַפְסִיק (לו) לַעֲנוֹת (יז) [יא] עִמָּהֶם, [ע]אֶלָּא (לז) שׁוֹתֵק וְשׁוֹמֵעַ וּמְכַוֵּן לְמַה שֶּׁאוֹמְרִים: **יא** [פ]אַחַר שֶׁקִּשַּׁר שֶׁל יָד עַל הַזְּרוֹעַ יָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ (לח) קֹדֶם שֶׁיְּכָרֵךְ (יב) [יב] הָרְצוּעָה סָבִיב הַזְּרוֹעַ. [צ]וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר (לט) שֶׁאִסּוּר לְהוֹצִיא תְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ (יג) [יג] מֵהַתִּיק עַד שֶׁתְּהֵא תְּפִלָּה שֶׁל יָד (מ) מֻנַּחַת. הָגָה: וְאַף אִם שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו חוּץ לַתִּיק, (מא) לֹא יְתַקֵּן לְפִתְחַ הַתְּפִלָּה שֶׁל רֹאשׁ עַד אַחַר הֲנָחָה שֶׁל יָד (מהר"י אבוהב ומהר"י בן חביב). יֵשׁ מִי שֶׁכָּתַב לְהָנִיחַ שֶׁל יָד מֵישָׁב, וְשֶׁל רֹאשׁ מֵעֲמָד

ג מְרִדְכַי (הלכות קטנות תפילין דף יב סוף בו) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ תָּם. ס הָרא"ש (הלכות קטנות תפילין סי' טו) וְהַשּׁוּר. ע רש"י סוף פֶּרֶק ג' דְּסֹטָה (לח: ד"ה הוא אומר ברוך) וְרַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (הובא בטור סי' קה) וְרַ"ן (שם יט: ד"ה וכתב) וְתוֹסְפוֹת בְּבְרָכוֹת (כא: ד"ה עד). פ טוּר בְּשֵׁם הָרא"ש. צ תְּשׁוּבַת הָרַ"י גִּיקַטִילָא (הו"ד בב"י ד"ה יש נוהגין).

בַּאֵר הַיטֵב

לְמִשְׁמֵשׁ בְּשֶׁל יָד כְּשֶׁאוֹמֵר שֵׁנִית לְהָנִיחַ. (ט"ז) (מָגֵן אַבְרָהָם) (ס"ק טז): **י** (י) לְצָרְכָּךְ תְּפִלִּין. וּלְכָתְחִלָּה אָסוּר. מִיהוּ אִי לֹא סָגִי בְּלָאו הָכִי מֻתָּר לְהָסִיחַ. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טז): (יז) עִמָּהֶם. וַאֲפִלּוּ לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בְּרָכַת תְּפִלִּין שֶׁבָּרַךְ אַחַר לְעַצְמוֹ אָסוּר. דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן קמ"ב. וְאִם פָּסַק וְעָנָה, מֻחְלֶקֶת בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, וְט"ז (סק"ח) פָּסַק דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ וְכֵן כָּתַב דְּבַר שְׁמוּאֵל שָׁם. וְעַיֵּן בְּתִשְׁבֹּרֶת פָּנִים מְאִירוֹת חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן (י"). [נ"ט]. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יז) וּמִכָּל מָקוֹם מִשְׁמַע דְּהַמְּנִיחַ בְּחֹל הַמּוֹעֵד בְּלֹא בְּרָכָה רָשַׁאי לַעֲנוֹת, דְּלֵיכָּא אִסּוּר אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁגוֹרַת בְּרָכָה, וְהָכָא אֵין כָּאן בְּרָכָה, עַיֵּן שָׁם. לְפִי זֶה מֻתָּר לַעֲנוֹת קְדִישׁ וּקְדֻשָּׁה וְאָמֵן בֵּין תְּפִלָּה לִתְפִלָּה בִּתְפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם הוֹאִיל וְאֵין מְבָרְכִין עֲלֵיהֶם וְכֵן כָּתַב בְּהַדְיָא בִּתְשׁוּבַת דַּרְכֵי נֹעַם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן י'. גַּם נִרְאֶה לִי אִם חֲבֵרוֹ מְבָרֵךְ עַל הַתְּפִלִּין וְהוּא מְכַוֵּן לָצֵאת בִּבְרָכַת חֲבֵרוֹ וְגַם חֲבֵרוֹ מְכַוֵּן לְהוֹצִיאוֹ, דְּרַשַּׁאי לַעֲנוֹת קְדִישׁ וּקְדֻשָּׁה וְקַל לְהָבִין, אֲבָל שִׂיחַת חֹלִין לְעוֹלָם אָסוּר וְכֵן כָּתַב בְּדַרְכֵי נֹעַם שָׁם. וְעַיֵּן בְּעוֹלַת תָּמִיד סָעִיף קָטָן י"ב. וְכֵן סִימָן ל"א סָעִיף קָטָן ג' מַה שֶּׁכָּתְבוּ שָׁם: **יא** (יב) הָרְצוּעָה. וּבְבָּגוֹת שֶׁעֵר הַכַּוָּנוֹת דְּרוּשֵׁי תְּפִלִּין דְּרוּשׁ ה) אִיתָא שֶׁהָאַר"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּרַךְ קֹדֶם שֶׁהֵנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן (נ"ו) [כ"ז] סָעִיף קָטָן ט"ו מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: (יג) מֵהַתִּיק. וְיָנִיחַם בְּתִיק בְּאֹפֶן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְשֶׁל רֹאשׁ שֶׁיִּבָּא קֹדֶם. ט"ז (סק"י). הַכֶּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) כָּתַב בְּשֵׁם רַבּוֹ דְּאֵין קְפִידָא אֶלָּא כְּשֶׁמַּנִּיחַ עַצְמוֹ מוֹצִיאָהּ מִן הַתִּיק קֹדֶם שֶׁיָּנִיחַ שֶׁל יָד, אֲבָל אִדָּא אַחַר בְּעוֹד שֶׁחֲבֵרוֹ מַנִּיחַ תְּפִלָּה שֶׁל יָד מוֹצִיאָהּ וּמַתִּיר לוֹ תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ אֵין קְפִידָא, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מִשְׁנַת חֲסִידִים דַּף נ"ז (ע"א, פ"ג מ"א) וּבְעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק טז):

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

יִמְשְׁמֵשׁ אַחַר הַבְּרָכָה. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ולדידן) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֱיגֶר בָּזֶה: **י** (לג) **אִם סָח.** וַאֲפִלּוּ (לו) אִם סָח בֵּין בִּרְכַּת לְהָנִיחַ וּבֵין הֲנָחַת הַתְּפִלִּין שֶׁל יָד גַּם כֵּן דִּינָא הָכִי: (לד) **אֵינוֹ וְכוּ'.** אֲבָל לְכָתְחִלָּה אָסוּר לְהָסִיחַ בֵּין בִּרְכַּת לְהָנִיחַ עַד אַחַר הֲנָחַת שֶׁל רֹאשׁ (לו) אֲפִלּוּ בִּדְבָרִים שֶׁהֵן לְצֹרֶךְ תְּפִלִּין, אִם לֹא הֵיכִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר בְּעִנְיָן אַחֵר. (לח) אַךְ בְּחֹל הַמּוֹעֵד שֶׁאֵין מְבָרְכִין, אֶפְשָׁר דַּיֵּשׁ לְהָקֵל לְכָתְחִלָּה בִּדְבָרִים שֶׁהֵם לְצֹרֶךְ תְּפִלִּין: (לה) **לֹא יַפְסִיק.** וַאֲפִלּוּ לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בְּרָכָה זוֹ גּוּפָא, כְּגוֹן לַעֲנוֹת אָמֵן עַל בִּרְכַּת תְּפִלִּין שֶׁמְּבָרֵךְ אַחֵר, אָסוּר, אִם לֹא שֶׁחֲבֵרוֹ מְכַוֵּן לְהוֹצִיאוֹ בִּבְרָכָה זוֹ וְתִשְׁוֹבַת דְּבַר שְׁמוּאֵל (סי' קמב) וְהַגְּאוֹן רַבִּי עֲקִיבָא אֱיגֶר בְּחִדּוּשָׁיו (ס"ט), דְּלֹא כְּפָנִים מְאִירוֹת (ח"א סי' נט) עַיֵּן שָׁם]: (לו) **לַעֲנוֹת עִמָּהֶם.** וְאִם פָּסַק וְעָנָה אָמֵן יְהֵא רַבָּה אוֹ קְדֻשָּׁה אוֹ בָּרוּךְ (לט) אוֹ שָׁעָנָה אָמֵן עַל אֵיזֶה בְּרָכָה שֶׁשָּׁמַע, (מ) חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אם). וּבְחֹל הַמּוֹעֵד, אוֹ הַמְּנִיחַ תְּפִלִּין דְּרַבֵּנוּ תָּם וְכֵיוֹצֵא, שֶׁמְּנִיחַ בְּלִי בְּרָכָה, (מא) יֵשׁ לְהָקֵל וּלְהַפְסִיק לַעֲנִיַּת אָמֵן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּה וּקְדֻשָּׁה וּבָרְכוּ וְאָמֵן, אַךְ (מב) [ב]אַחַר כָּךְ יָזִיז הַשֶּׁל יָד מִמְּקוֹמוֹ קֹדֶם שֶׁיָּנִיחַ הַשֶּׁל רֹאשׁ כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה הֲנָיָה אַחַת לִשְׁנֵיהֶן: (לז) **שׁוֹתֵק וְשׁוֹמֵעַ.** דְּהַשְׁתִּיקָה כְּעֲנִיָּה (מג) לְעִנְיַן לָצֵאת יְדֵי חוֹבָה אֲבָל לֹא שֶׁיְּחַשֵּׁב כְּהַפְסָקָה: **יא** (לח) **קֹדֶם שֶׁיְּכָרֵךְ.** הַטַּעַם (מד) כֵּיוָן שֶׁבְּרָכַת לְהָנִיחַ חוֹזֶרֶת גַּם עַל שֶׁל רֹאשׁ כַּנַּ"ל בְּסָעִיף קָטָן ל"א, וְכָל שֶׁכֵּן לְהַמַּחֲבִר לְעִיל בְּסָעִיף ה' דְּסִבְרָא הִיא דְּאֵינוֹ מְבָרֵךְ אֶלָּא אַחַת, עַל כֵּן יְמַעֵט הַהַפְסֵק בְּכָל מַה שֶּׁיּוּכַל, וְהַכְּרִיכָה סָבִיב הַזְּרוֹעַ אֵינָהּ מַעֲקֶר הַדִּין עַל כֵּן טוֹב לְאַחוֹתָהּ עַד שֶׁיָּנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ. וּבְסֵפֶר כַּנְּוֹנוֹת הָאַר"י זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה כָּתוּב שֶׁהָיָה נוֹהֵג לִכְרֹךְ הַשְּׁבָעָה כְּרִיכוֹת סָבִיב זְרוֹעוֹ תְּחִלָּה [אֲבָל (מה) לֹא הַשֵּׁשׁ כְּרִיכוֹת שֶׁעַל הָאֶצְבַּע], מִפְּנֵי שֶׁהוּא סוֹבֵר כֵּיוָן דִּלְכָתְחִלָּה גַּם הַכְּרִיכוֹת הוּא מִצְוָה לְפִיכָךְ אֵין זֶה הֶפְסֵק, (מו) וְכֵן הַמִּנְהָג בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סִימָן (כ"ח) [כ"ט] דַּעְתּוֹ גַּם כֵּן כְּמִנְהָגֵנוּ לִכְרֹךְ קֹדֶם עַל הַזְּרוֹעַ לְחַזֵּק, דְּבִלְאוֹ הָכִי לֹא מִתְקַיְּמִים וְאֵינוֹ נִקְרָא קְשִׁירָה, עַיֵּן שָׁם. כָּתַב בְּסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יא) אִם שָׁמַע קַדִּישׁ וּקְדֻשָּׁה אַחַר שֶׁבֵּרַךְ עַל שֶׁל יָד וְאִם יִכְרֹךְ לֹא יִהְיֶה לוֹ פְּנַאי לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ וְלַעֲנוֹת, יָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ קֹדֶם בְּהַכְרִיכוֹת (מז) אִם יָכוֹל לְהַדֵּק בְּמִקְצָת שֶׁלֹּא יָמִישׁ הַתְּפִלִּין שֶׁל יָד מִמְּקוֹמוֹ: (לט) **שֶׁאִסּוּר וְכוּ'.** הַיְנוּ (מח) אֲפִלּוּ אִם יִרְצֶה לְהוֹצִיא הַשֶּׁל רֹאשׁ וְהַשֶּׁל יָד שְׁנֵיהֶן בְּשָׁוֶה מִן הַתִּיק דְּבָזֶה אֵין מְעַכְּבִין עַל הַמִּצְוֹת, אֲפִלּוּ הָכִי יֵשׁ לְזַהֵר, כִּי יֵשׁ בָּזֶה טַעַם עַל פִּי הַקַּבָּלָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה יש נוהגין), וְכָל שֶׁכֵּן לְהָנִיחַ הַשֶּׁל יָד מִידּוֹ וּלְהִתְעַסֵּק בְּהוֹצָאַת הַשֶּׁל רֹאשׁ, מִדִּינָא אָסוּר: (מ) **מֻנָּחַת.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁתִּהְיֶה מְהֻדָּקֶת יָפָה עַל הַזְּרוֹעַ וְאֵז מֻתָּר (מט) אֲפִלּוּ קֹדֶם שֶׁעָשָׂה הַשְּׁבָעָה כְּרִיכוֹת. וְאִם אַחַר יָכוֹל לְהוֹצִיא וּלְתַקֵּן הַשֶּׁל רֹאשׁ וְעוֹד שֶׁחֲבֵרוֹ מְנִיחַ שֶׁל יָד, הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יט) מַקֵּל עַיֵּן שָׁם: (מא) **לֹא יְתַקֵּן.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (נ) אֲפִלּוּ אִם בְּעֵת תִּקּוּן הַשֶּׁל רֹאשׁ לֹא יָנִיחַ הַשֶּׁל יָד גַּם כֵּן מִיָּדוֹ, אֲפִלּוּ הָכִי (נא) כְּשֶׁמַּנִּיחַ אַחַר כָּךְ הַשֶּׁל רֹאשׁ לְהָנִיחַ הַשֶּׁל יָד הֲוֵי כְּמַעֲבִיר עַל

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

לֹא מִקְּרֵי עוֹבֵר לַעֲשָׂיָתָן. וְעַיֵּן בַּ"ח (ס"ו) וְשׁוּ"ת בֵּית יַעֲקֹב בְּסִימָן פ"ח וְהַבַּאתִּיו לְעֵיל סִימָן ח' (סק"ב) עַיֵּן שָׁם: **י** [יא] **עִמָּהֶם.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וּבְפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א' סִימָן נ"ט דַּעְתּוֹ שֶׁמֻּתָּר לַעֲנוֹת אָמֵן אַחַר בִּרְכַּת חֲבֵרוֹ עַל הַתְּפִלִּין לְכַתְּחִלָּה, אַף עַל גַּב דְּלִקַּדֵּישׁ וּקְדֻשָּׁה לֹא יַפְסִיק מִכָּל מָקוֹם הוּא אָמַן קַבָּלַת דְּבָרִים שֶׁפְּאֵמִין בֵּהּ שַׁצְנוּ לְהָנִיחַ תְּפִלִּין לֹא הֲוֵי הֶפְסֵק, וְכֵיוָן שֶׁלְּחֲבֵרוֹ תָּם (הו"ד במרדכי הלכות קטנות תפילין דף יב סוף בו) אַף לְקַדֵּישׁ וּקְדֻשָּׁה פּוֹסֵק יֵשׁ לִסְמֹךְ עָלָיו לְעִנְיַן עֲנִיַּת אָמֵן, עַיֵּן שָׁם. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם דַּרְכֵי נֹעַם לְעִנְיַן לְהַפְסִיק בַּעֲנִיַּת קְדִישׁ וּקְדֻשָּׁה וְאָמֵן בֵּין תְּפִלִּין שֶׁל יָד לְשֶׁל רֹאשׁ בִּתְפִלִּין שֶׁל דְּבֵנוּ תָּם, כֵּן כָּתַב בִּבְכוּר שׁוֹר בְּסוֹטָה דף מ"ד עמוד ב' עַיֵּן שָׁם: **יא** [יב] **הָרְצוּעָה.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ואין) זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, וְכֵן כָּתַב הָרַדְבַּ"ז בִּתְשׁוּבָה חֵלֶק ג') [ב'] סִימָן תרכ"ג, וְכָתַב בִּבְרָכֵי יוֹסֵף (סק"י) שֶׁכֵּן הַמִּנְהָג בְּכָל מָקוֹם. וְכָתַב בְּסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכַי (ס"ק יא) אָמְנָם נִרְאֶה שֶׁאִם אַחַר שֶׁבֵּרַךְ שָׁמַע קְדִישׁ אוֹ קְדֻשָּׁה, וְאִם לֹא יִכְרֹךְ יִהְיֶה לוֹ פְּנַאי לְהָנִיחַ שֶׁל רֹאשׁ וְלַעֲנוֹת, דְּיֵשׁ לַעֲשׂוֹת כֵּן וַעֲדִיף טְפֵי לְמֶעְבַּד הָכִי וְכֵן נָהֲגִתִּי. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ: [יג] **מֵהַתִּיק.** עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן כ"ח (סק"ד) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם. וְכָתַב בִּבְרָכֵי יוֹסֵף (סי' כו סק"א) בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת מַהֲרַ"י מוֹלְכִין (כת"י סי' פה) מִי שֶׁשָּׁכַח וְלָבַשׁ שֶׁל רֹאשׁ קֹדֶם שֶׁל יָד אֵין צָרִיךְ לְהַסִּירָהּ כֵּיוָן דְּיָצָא יְדֵי מִצְוָתָהּ, וְהוֹכִיחַ כֵּן מִבֵּית יוֹסֵף סִימָן כ"ו (ד"ה ואפילו) עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב בְּשֻׁלְחַן יְעִבַץ סִימָן קכ"ה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ בְּבֵעֶל הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ח"א) סִימָן נ"ג, וּמִכָּל מָקוֹם גַּם הוּא כָּתַב שֶׁאִם לָבַשׁ שֶׁל ראש מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ שֶׁל יָד וְאַחַר כָּךְ נִזְדַּמֵּן לוֹ שֶׁל יָד, אֵין צָרִיךְ לְהָסִיר שֶׁל רֹאשׁ קֹדֶם הַנַּחַת שֶׁל יָד, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְמֵי צִבּוּר (ל:) בְּשֵׁם מוֹרֵנוּ הָרַב מוֹהֲרַ"ר חַיִּים וִיטָאל (שער הכוונות דרושי תפילין דרוש ה) שֶׁכָּתַב מוֹרֵי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה הָיָה נוֹהֵג שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ מִן הַכִּיס עַד שֶׁיְּנִיחַ וְיִקַּשֵּׁר תְּפִלִּין שֶׁל יָד סְבִיב הַזְּרוֹעַ בִּמְקוֹם הַקֶּשֶׁר, וְאַחַר כָּךְ לֹא הָיָה חוֹשֵׁשׁ

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ליקוטי דברי הרב: א] וכ"כ בשו"ע הרב (סכ"א). אבל בסידור כתב שיענה עמהם ויברך על של ראש 'על מצות' [לשיטתו שפסק כהשו"ע (ס"ה) שאם לא סח אין לברך על של ראש, וכאן כדי לענות אישר"ר סומכים על דעת הרמ"א דלא יחשב כגורם ברכה שא"צ].

ב] ובשו"ע הרב (סכ"ב) לא כתב להזיז השל יד. **ג]** ובשו"ע הרב (סכ"א) כתב שיברך ב' ברכות. אמנם בסידור פסק כשו"ע ועל כן כתב שבסח או ענה לקדיש או קדושה יברך רק 'על מצות'.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

ק סָפָה מ"ו (ע"א) וּכְרַבּוֹ. ר הָרא"ש (הלכות קטנות תפלין סי' יד) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה (ספר היראה אות סג) וְהַשּׁוֹר. ש בֵּית יוֹסֵף (ד"ה כתב רבינו). ת שְׁאֵלָה בְּמִדְרַ"ק קל"ג.

(אגור בשם הזוהר (מ"ג קכ:) סימן פ"ד) (וּבְמִדְרָשׁוֹת אֵלּוּ לֹא נֶהֱגוּ כֵּן, אֶלָּא (מב) שְׁתֵּיהֶן (יד) [יד] מְעֻמָּד): **יב** * קאִם מַנִּיחַ תְּפִלִּין כַּמָּה פְּעָמִים בְּיוֹם, צָרִיךְ לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם. (מג) בְּכָל פַּעַם. (מד) רנִשְׁמְטוּ (מה) מִמְּקוֹמָם וּמְמַשְׁמֵשׁ בָּהֶם לְהַחֲזִירָם לִמְקוֹמָן, צָרִיךְ (טו) [טו] לְבָרֵךְ. הַגָּהָה: וְאִם מַחֲזִיר אַחַת מֵהֶם, יְבָרֵךְ כְּמוֹ שֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלָּה אַחַת כְּדִלְקַמָּן סִימָן כ"ו (ס"ט) (דברי עצמו). שהַזִּיזָם מִמְּקוֹמָם אַדַּעְתָּא לְהַחֲזִירָם מִיָּד, (מו) צָרִיךְ לְבָרֵךְ. הַגָּהָה: *וְיֵשׁ אוֹמְרִים (טז) [טז] שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ (מז) שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ (טוש סימן ח', *וְהָכִי נָהוּג, וּכְבָר נִתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן ח' סָעִיף י"ד). תמִי שֶׁמַּנִּיחַ תְּפִלִּין (מח) שֶׁל יָד וּבָרַךְ, וּבְתַחַלַּת (יז) [יז] הַהִדּוּק * נִפְסַק הַקָּשֶׁר שֶׁל יָד וְהִצְרִיךְ

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִלְּהוֹצִיא תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ אַף שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ הֵקִיף בְּזָרוֹעַ עַצְמוֹ. וּכְפִי הַשַּׁעַם שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם אֲשֶׁר בְּאַף יָדֵי עַל יָדֵי אַחֵר אֵין לְהוֹצִיא שֶׁל רֹאשׁ עַד שֶׁיָּנִיחַ שֶׁל יָד, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת (יַעֲבֵץ) [תַּשְׁבֵּ"ץ] חֵלֶק ג' סִימָן כ"ו שֶׁהֶבִיאתִי לְקַמָּן סִימָן מ"ם (סק"ג) עַיֵּן שָׁם: [יד] מְעֻמָּד.

עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּשוּ"ת חֶכֶם צְבִי סִימָן ל"ו שֶׁהֵבִיא מִתְּשׁוּבַת הָרַדְבַּ"ז (ח"ד סי' לו) דְּדִין שֶׁאֵינוֹ מְזֻמָּן הַהֶפֶךְ בְּשֶׁ"ס וּפוֹסְקִים יֵשׁ לְיַלֵּךְ אַחַר דִּבְרֵי קַבָּלָה, וְגַם בִּמְקוֹם שֶׁיֵּשׁ פְּלוּגְתָּא בֵּין הַפּוֹסְקִים הִבְרֵי קַבָּלָה יְכָרְעֵי, עַיֵּן שָׁם: **יב** [טו] לְבָרֵךְ. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן בְּשֶׁלְּ"ה (מסכת חולין נר מצוה אות לא) דְּמִחֲלַק בֵּין מִי שֶׁלּוֹבֵשׁ תְּפִלִּין כָּל הַיּוֹם וְגַם מֻשָּׂא וּמַתָּן שָׁלוֹ בִּתְפִלִּין שַׁפִּיר הֲוֵי הֶפְסֵד הַדַּעַת בְּנִשְׁמַט, עַיֵּן שָׁם: [טז] שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן נ"ג בְּבֵאוּר הַיֵּטֵב סָעִיף קָטָן ג' שֶׁהֵבִיא מִנְּפָת וְרָדִים (חלק או"ח כלל א סי' ט), וְכָתַב דְּמְזֻמָּן אַבְרָהָם סִימָן כ"ה (ס"ק כב) מֻשְׁמָע דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וּכְבָר כָּתַבְתִּי מִזֶּה בְּסִימָן (ו') [ח] (ס"ק טו) עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּחָרֵם שׁוֹשָׁן כְּלָל א' סִימָן ט' מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה עַל דִּבְרֵי גִּנַּת וְרָדִים, וּבְסִימָן נ"ג (סק"ג) יִתְבָּאֵר בְּעָזְרַת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ: [יז] הַהִדּוּק. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב וְכֵן פְּסַק הַמָּגֵן אַבְרָהָם כו', זֶה אֵינוֹ, דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם לֹאו מַשְׁמָעָא דְּהִשְׁ"ז אֲתֵי עֲלָה, אֶלָּא מִשּׁוּם טַעֲמָא דְּכָתַב לְעֵיל (סק"ק כא) בְּנִשְׁמְטוּ, דִּכְזֶמֶן הַזֶּה שַׁאֵין לְבוּשׁ הַתְּפִלִּין רַק בִּזְמַן תְּפִלָּה לֹא הֲוֵי הֶפְסֵד הַדַּעַת, וְאִם כֵּן לְדַעַת הַשַּׁלְחָן עָרוּךְ וְהָאֲלִיָּה רַבָּה (סק"ק יט) שֶׁכָּתַב לְעֵיל סָעִיף קָטָן ט"ז גַּם בָּזֶה יֵשׁ לְבָרֵךְ. וְגַם נִקְּא מִינַּהּ כְּמוֹ שֶׁלּוֹבֵשׁ תְּפִלִּין כָּל הַיּוֹם, דְּגַם שֶׁל"ה מוֹדֶה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל (סק"ק טו). גַּם דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם צָרִיךְ עִיּוּן מַה דְּמִדַּמֶּה נִפְסַק לִנְשְׁמְטוּ אֵלִּיבָּא דְּמוֹת שֶׁכָּתַב שֶׁל"ה, שֶׁנִּרְאֶה שֶׁלְּפִי הַשַּׁעַם דְּשֶׁל"ה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם. וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"ק כב) שֶׁבִּנְתָלַת צְבִי (עטרת צבי סי"ב) מֻשְׁמָע כְּהַשַּׁ"ז, וְיֵשׁ לְהַקֵּל בְּהִפְסֵק הַבְּרָכָה. וְאִם נִפְסַק הַקָּשֶׁר וְרוֹצֶה לְהָנִיחַ תְּפִלִּין אֲחֵרִים, יֵשׁ לוֹמַר דְּהַכֹּל מוֹדִים שֶׁיְּבָרֵךְ, וְכֵן כָּתַב בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (אות ט) בְּשֵׁם מַאֲמַר

בַּאֲר הַיֵּטֵב

(יז) מְעֻמָּד. כָּתַב הַנְּפֹעֶת הַגְּדוֹלָה בִּכְלָלֵי הַפּוֹסְקִים (אות א ב), כָּל דָּבָר שֶׁבְּעַלֵּי קַבָּלָה וְזֹהַר חוֹלְקִין עִם הַגְּמָרָא הֲלָךְ אַחַר הַגְּמָרָא וְהַפּוֹסְקִים, מִיהוּ אִם בַּעֲלֵי קַבָּלָה מַחְמִירִין יֵשׁ לְהַחְמִיר גַּם כֵּן. וְאִם לֹא הַזְכִּיר בְּגְּמָרָא וּבַפּוֹסְקִים אַף עַל פִּי שֶׁנִּזְכַּר בְּקַבָּלָה אֵין אָנוּ יְכוֹלִין לָכוּף לְנָהוֹג כָּךְ, עַיֵּן שָׁם וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (סק"כ): **יב** [עו] לְבָרֵךְ. פְּשֶׁלְּ"ה (מסכת חולין נר מצוה אות לא) כָּתַב דְּלֹא נָהֲגִי הָאִידָּנָא לְבָרֵךְ כְּשֶׁנִּשְׁמְטוּ מִמְּקוֹמָם, מְשׁוּם דִּבְשָׁעַת תְּפִלָּה מִסְתָּמָא אֵינוֹ מַפְסִיק דַּעְתּוֹ לְהַחֲזִירָן. מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"כ). [וּבְסָפָר אֲלִיָּהוּ רַבָּה (סק"כ יט) פָּסַק כִּדְעַת הַשַּׁלְחָן עָרוּךְ וְהֵבִיא רְאָיָה לִדְבָרָיו, עַיֵּן שָׁם]: (מו) שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ. אֲבָל אִם חוֹלְצָן לִבְנוֹת לְבֵית הַכִּפֵּא צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְכַלֵּי עַלְמָא, דְּהָא אֵין רַשַּׁאי לְיַלֵּךְ בָּהֶם לְבֵית הַכִּפֵּא וְאִרְחֵי לֵיהּ, וְהוּא הַדִּין אִם לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ לַחֲזוֹר מִיָּד צָרִיךְ לְבָרֵךְ. בַּ"ח (סי"ח) עוֹלַת תָּמִיד (סי"ח) ט"ז (סק"ק יא). וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ק כב) וְאָפְשָׁר לוֹמַר דִּכְשֶׁבֵּית הַכִּפֵּא אֵינוֹ רָחוֹק כְּמוֹ בֵּית הַכִּפֵּא שֶׁלָּהֶם שֶׁהָיָה בְּשָׂדֶה אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְאִם כֵּן אֵין חִלּוּק בֵּין בֵּית הַכִּפֵּא לְמָקוֹם אַחֵר וְלָכֵן סָתַם רַמ"א כֵּאן עַיֵּן שָׁם. וְדַע הָא דְּכָתַב רַמ"א וְיֵשׁ אוֹמְרִים וְכוּ', קַאי נַמִּי אַהָא אִם מְסִירָן לְגַמְרֵי, כִּי לְעִנְיָן זֶה שָׁוֶה אִם הֲזִיזָן מִמְּקוֹמָם אוֹ הִסִּירָן לְגַמְרֵי. עוֹלַת תָּמִיד (שם): (יז) הַהִדּוּק. רְצוֹנוֹ לוֹמַר קֹדֶם שֶׁנַּעֲשָׂה הַמִּצְוָה כְּתִקָּנָה, מְשׁוּם הָכִי אֵין צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, דַּעֲשִׂיַּת הַקֶּשֶׁר אֵינוֹ הֶפְסֵק כֵּיוָן שֶׁהוּא מַעֲנִין הַמִּצְוָה. וְכָתַב ט"ז (סק"ק יב) מִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד כְּמִי שֶׁיֵּשׁ בִּידוֹ תְּפִלִּין בְּלֹא קֶשֶׁר וּמְבָרֵךְ וְעוֹשֶׂה קֶשֶׁר וּמַנִּיחַ, דְּשַׁפִּיר עוֹלֶה לוֹ הַבְּרָכָה שֶׁנַּעֲשָׂה תְּחִלָּה, דַּעֲשִׂיַּת הַקֶּשֶׁר אֵינָהּ הֶפְסֵק, אֲבָל אִם לְאַחַר הַהִדּוּק הַתְּפִלִּין עַל הַזְּרוֹעַ וְנַעֲשָׂה הַמִּצְוָה כְּתִקָּנָה אַחַר כָּךְ נִפְסַק הַקֶּשֶׁר, מִשְׁמַע דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְט"ז חוֹלֵק וּפוֹסֵק דְּכָל זְמַן

בֵּאוּר הַלָּכָה

יב * **אִם מַנִּיחַ תְּפִלִּין וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק מג) בְּמֶה שֶׁכָּתְבְנוּ אִם בְּשָׁעַת בְּרָכָה הָיָה דַּעְתּוֹ וְכוּ'. וְאַף דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם אֵירְיֵי שָׁם לְעִנְיַן צִיצִית, פְּשׁוּט דְּהוּא הַדִּין לִתְפִלִּין, דְּהַגְּמָרָא בְּמִנָחוֹת מ"ג (ע"א) מְדַמֵּי לְהוּ לַהֲדָדֵי, עַיֵּן שָׁם:

* **וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק מז) שֶׁהֶעְתִּיקְתִּי דְּהַחוֹלְצָן לְבָנוֹת לְבֵית הַכִּפֵּא צָרִיךְ לְחַזֵּר וּלְבָרֵךְ, אַף דְּהַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כב) סָפוּק מִסְתַּפֵּק לֵיהּ לְעִנְיַן בֵּית הַכִּפֵּא שֶׁלָּנוּ שֶׁאֵינָם רְחוֹקִין, כְּבָר כָּתַב הַחַיֵּי אָדָם (כלל יג ס"ו) דְּלֹא שְׁכִיחִי פְּשִׁיטוּתָא דְּכָל הֲנֵי גְּדוֹלִים (הַבַּ"ח (ס"ח) וְהָעוֹלַת תָּמִיד (ס"ק יח) וְט"ז (ס"ק יא) וְאֲלִיָּה רַבָּה (סק"כ)] מְשׁוּם סְפֵקָא דְּמִגֵּן אַבְרָהָם, וְגַם עִקַּר סְבָרְתּוֹ דְּחוּ אוֹתָהּ, עַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר וּבְסֵפֶר אַרְצוֹת הַחַיִּים (המאיר לארץ ס"ק צד) וְכֵן רָאִיתִי עוֹד חֶבֶל בְּיֵאִים כֻּלָּם בְּסִגְנוֹן אֶחָד דְּצָרִיךְ בָּזֶה לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. וְלָכֵן אַף שֶׁהַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק כב) וְהַדֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין הנחת תפילין ס"ט) הֶעְתִּיקוּ אֶת דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם, הַמְּבָרֵךְ בְּוַדַּאי לֹא הִפְסִיד, וּבְקִרְבַּט שֶׁהַגְּרַ"א זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה (סי' ח סי"ד) מַסְכִּים לְדַעַת הַמַּחֲבֵר דְּכָל גַּוְנֵי צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ:

* **וְהָכִי נָהוּג. כְּתַב בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים** (לב הארץ סי"ב) **דְּאִם נִפְסַק הַתְּפִלִּין בִּסְתָם, אִם חֶלֶק הַשֶּׁל יָד וְהַשֶּׁל רֹאשׁ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְאִם נִשְׁאַר עָלָיו הַתְּפִלִּין שֶׁל יָד אוֹ הַשֶּׁל רֹאשׁ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ דַּעֲדַיִן לֹא אִפְּסִיד מִן הַמִּצְוָה. אֲבָל אִם הָיָה בִּדַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא לְהַחֲזִירוֹ מִיָּד רַק לְאַחַר זְמַן, אַף שֶׁנִּשְׁאַר עָלָיו תְּפִלָּה אַחַת צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ.** וְלָמַד כָּל זֶה מִלְּעֵיל סִימָן ח' (סי"ד) בְּנִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן כֵּן הָכָא בְּנִשְׁאַר עָלָיו תְּפִלָּה אַחַת, עַיֵּן שָׁם. **וְנִרְאֶה פְּשׁוּט דְּהַחוֹלְצָן בְּתוֹךְ הַתְּפִלָּה אֲפִלּוּ בִּסְתָמָא דִּינוֹ כְּחוֹלְצָן עַל מְנַת לְהַחֲזִירָן, וְאִם כֵּן אִם חָלְצָן לֵילֵךְ בְּחוּץ לְהַשְׁתִּין מַיִם אֵין צָרִיךְ אַחַר כָּךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ:**

* **נִפְסַק הַקֶּשֶׁר. וְאִם נִפְסַק הִרְצוֹעָה שֶׁל הַשֶּׁל רֹאשׁ אוֹ הַשֶּׁל יָד לְאַחַר שֶׁכְּבָר נִגְמַר** כְּחוֹלְצָן עַל מְנַת לְהַחֲזִירָן דְּפְסַק הַהֶגְהָ"ה בְּסִמּוּךְ דְּאֵין לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. וְאִם כֵּן (נ) אוֹתָן שֶׁהוֹלְכִין לְפָעָמִים עַד חֲצוֹת בִּתְפִלִּין, אִם נִשְׁמְטוּ רְאוּיִ לְבָרֵךְ. וְהַחַיֵּי אָדָם (כלל יג ס"ז) כָּתַב דְּאַף בְּשָׁעַת הַתְּפִלָּה אִם נִשְׁמְטוּ הַמִּבְרָךְ לֹא הֶפְסִיד. וּמִכָּל מָקוֹם (מ) נִרְאֶה דִּלְמַעַט בִּבְרָכוֹת עָדִיף: (מה) **מִמְּקוֹמָם.** דַּוְקָא כֻּלָּן אוֹ רֻבָּן, אֲבָל מִקְצָתָן אַף דְּצָרִיךְ לְהַחֲזִירָן עַל מְקוֹמָן אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ [עַ"ז בְּסִימָן ח' סָעִיף ט"ו (ס"ק יד), וְאַפִלּוּ אִם (נה) לֹא שִׁנָּה מְקוֹמוֹ כְּלָל בֵּינָתַיִם. וְהָרַמ"א בְּסִמּוּךְ פָּלִיג עַל זֶה. וְאִם בְּשָׁעַת בְּרָכָה הָיָה דַּעְתּוֹ שֶׁאַחַר כָּךְ יְסַלְּקֵם וְיַחֲזֹר וְיַנִּיחֵם, מוּכָח מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסִימָן ח' סָעִיף קָטָן ט"ז דְּלְכַלֵּי עַלְמָא אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ: (מד) **נִשְׁמְטוּ.** כָּתַב שֶׁלְּ"ה (מסכת חולין נר מצוה אות לא) הָא דְּלֹא נָהֲגִי הָאִידָּנָא לְבָרֵךְ כְּשֶׁנִּשְׁמְטוּ מִמְּקוֹמָם, מְשׁוּם דְּבְשָׁעַת תְּפִלָּה מִסְתָּמָא אֵינוֹ מַפְסִיק דַּעְתּוֹ לְהַחֲזִירָן, אִם נִשְׁמְטוּ (מא) רַק לְאַחַר זְמַן, אֲפִלּוּ אִם אַחַר כָּךְ לְבָרֵךְ, אוֹ שֶׁהָיָה בִּדַּעְתּוֹ לְהַחֲזִירָן תֵּכֶף וְאַחַר כָּךְ נִשְׁתַּהֶא הַדָּבָר וְהִפְסִיק דַּעְתּוֹ בֵּינָתַיִם, לְכַלֵּי עַלְמָא צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. וְכֵן (סב) אִם חָלְצָן לִבְנוֹת לְבֵית הַכִּפֵּא, אֲפִלּוּ הָיָה דַּעְתּוֹ לְלָבְשָׁן תֵּכֶף צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְכַלֵּי עַלְמָא, דְּהָא אֵין רַשַּׁאי לְיַלֵּךְ בָּהֶם לְבֵית הַכִּפֵּא וְאִרְחֵי לֵיהּ וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ס"ה (ס"א). וְכָתַב הַחַיֵּי אָדָם (שם ס"ו) דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁחוֹלֵץ שֶׁצָּרִיךְ לְהָפִיחַ, כֵּיוָן דְּאָסוּר לְהָפִיחַ בָּהֶן צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ: (מח) **שֶׁל יָד.** וְהוּא הַדִּין (סג) בִּתְפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ דְּיֵשׁ לוֹמַר מְטַעַם שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּזוֹהַר וּמִבֵּרְכִין ג"כ מְיוּשָׁב. **ב]** בְּשוּ"ע הָרַב (סכ"ט) כָּתַב: זְמַן מְרוּבֶּה כְּמוֹ ב' אוֹ ג' שָׁעוֹת.

(נ) וְכֵן הַסְּפָרִים הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"כ): (נא) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס"ק יד): (נב) אֲלִיָּה רַבָּה (סק"כ): (נג) מָגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסִימָן ח' בְּסָעִיף קָטָן י"ח: (נד) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כב): (נה) פְּשׁוּט: (נו) עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה ריש אומרים) שֶׁנִּתְבָּאֲרוּ הֵיטֵב: (נז) חַיֵּי אָדָם (כלל יג ס"ח):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (סכ"ז) כתב: וירא שמים יוצא את כולם, ולכתחילה טוב לנהוג שתהא ההנחה על הקיבורת מיושב, והברכה והקשירה על הקיבורת יהיה מעומד. ובסידור כתב: יש נוהגין להניח תפלה של יד מיושב מטעם שנתבאר בזוהר

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah